

**2014–2020 M. EUROPOS
SAJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ
VEIKSMŲ PROGRAMOS INDĖLIS
SIEKIANT PAŽANGAUS,
TVARAUS IR INTEGRACINIO
AUGIMO TIKSLŲ**

2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programa (toliau – VP) apima investicijas, atspindinčias esminius šalies plėtros iššūkius. Investicijos pagal visus VP prioritetus iki 2022 m. pabaigos sudarė 9,8 mlrd. Eur (skirtas ES fondų ir biudžeto finansavimas bei papildomos projektų vykdytojų lėšos bendrai). Investuojant šias lėšas, siekta 136-ių VP numatytų konkrečių tikslų švietimo, mokslo, sveikatos apsaugos, susisiekimo, socialinės apsaugos, aplinkosaugos ir daugelyje kitų sričių. Pokyčiai šiose srityse bendrai taip pat turėtų prisidėti prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo, kuris siejamas su pažanga trimis strateginėmis – pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo – kryptimis. Konkretūs rodikliai, atspindintys šių strateginių tikslų kiekybinę išraišką ES lygiu, numatyti strategijoje „Europa 2020“, o Lietuvai specifinės šių rodiklių siektinos reikšmės nustatytos 2020 m. Nacionalinėje reformų darbotvarkėje (toliau – NRD).

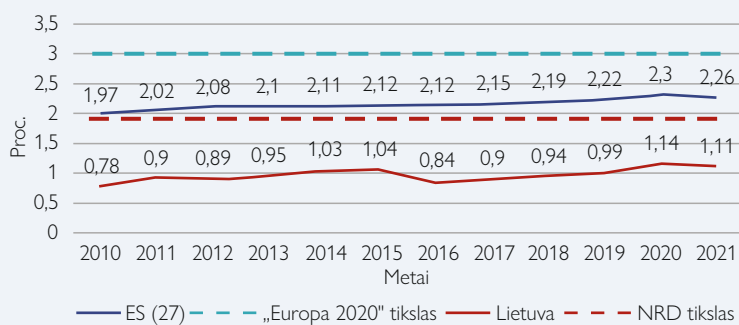
PAŽANGUS ŪKIO AUGIMAS

Strategijoje „Europa 2020“ pažangus ūkio augimas ilguoju laikotarpiu siejamas su žiniomis ir inovacijomis pagrįsto ūkio vystymu, kurio raidą atspindi trys pagrindiniai tikslai (rodikliai) ES lygiu:

- investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą (toliau – MTEP) turėtų padidėti iki 3 proc. BVP (tikslas Lietuvai – 1,9 proc. BVP);
- mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis būtų ne didesnė nei 10 proc. (tikslas Lietuvai – ne didesnė nei 9 proc.);
- ne mažiau kaip 40 proc. 30–34 m. asmenų turėtų aukštąjį išsilavinimą (tikslas Lietuvai – 48,7 proc.).

Labiausiai, siekiant pažangaus ūkio augimo tikslų, prisideda intervencijos pagal VP 1, 2, 3, 9, 13 prioritetus.

Investicijų į MTEP skatinimas

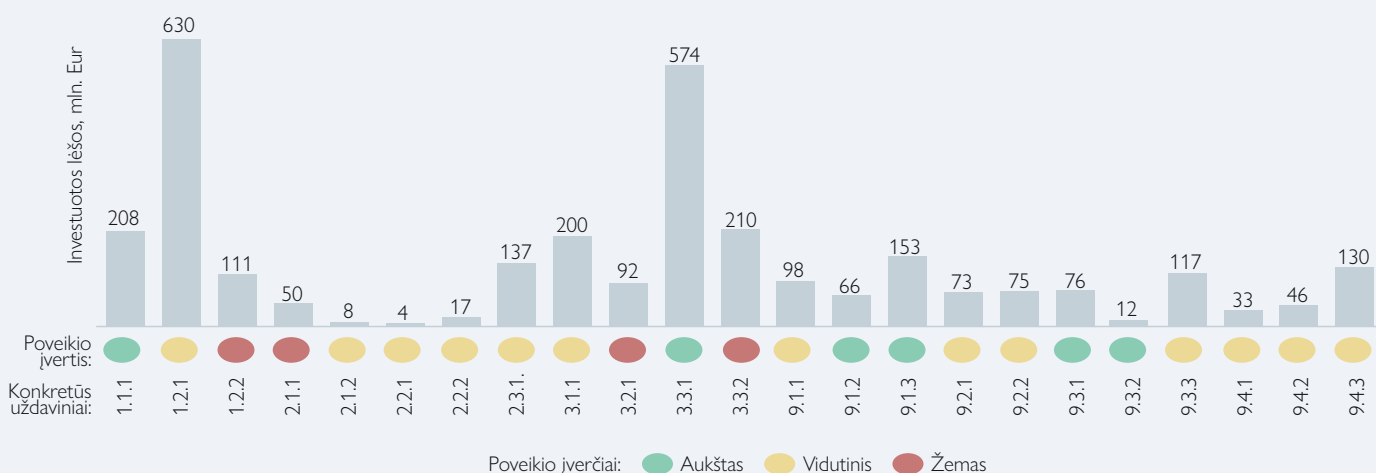

Išlieka dideli regioniniai visuose sektoriuose išlaidų MTEP skirtumai. Sostinės regiono sąlyginis atotrūkis nuo Vidurio ir Vakarų Lietuvos regiono 2021 m. siekė 331 proc.

1 PAVEIKSLAS. INVESTICIJOS Į MTEP VEIKLAS, PROC. NUO BVP (2010–2021 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

2010–2020 m. stebėtas investicijų į MTEP veiklas augimas ir Lietuvos, ir ES lygmeniu, tačiau užsibrėžtų strateginių tikslų analizuojamu laikotarpiu pasiekti nepavyko. Ribotą Lietuvos pažangą didinant investicijas į MTEP veiklas didele dalimi lėmė 2014–2020 m. laikotarpiu MTEP išlaidų dalies nuo BVP aukštojo mokslo sektoriuje sumažėjimas, kurio neatsvėrė didėjančios išlaidos MTEP verslo sektoriuje. Būtent MTEP veiklos aktyvinimui verslo sektoriuje buvo skirta ir dalis 2014–2020 m. VP investicijų.

2 PAVEIKSLAS. INTERVENCIJŲ POVEIKIS VP KONKREČIŲ UŽDAVINIŲ LYGMENIU NUSTATYTIEMS TIKSLAMS

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“

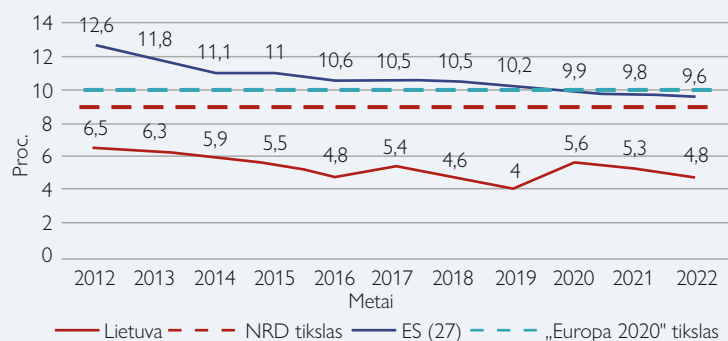
TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Įmonių MTEP veiklos finansavimas, mokslininkų įdarbinimas įmonėse (toliau – MVĮ) → planuojama sukurti apie 500 naujų ilgalaikių darbo vietų MTEP sektoriuje;
- ✓ Finansinė parama jaunoms inovacinėms įmonėms bei mokslo ir studijų institucijoms, vykdančioms verslo MTEP užsakymus, parama idėjų komercinimui → įgyvendinant veiklas pritraukta per 235 mln. Eur privačių investicijų (per visą laikotarpį sudaro apie 17 proc. visų verslo sektoriaus išlaidų MTEP);
- ✓ Parama modernių technologijų diegimui, netechnologinių inovacijų kūrimas ir diegimas gamybos procesuose ir paslaugose → paramos schemose dalyvavo 1,5 tūkst. mažųjų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ), kurios daugiausiai investavo į produktyvumo didinimą, mažiau dėmesio skiriant kitoms sritims (pavyzdžiui, ekoinovacijoms).

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIKŠIANTĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Atviros prieigos MTEP infrastruktūros plėtra → esamos ir naujai kuriamos MTEP infrastruktūros įveiklinimas išlieka nepakankamas, nors išorės vartotojų skaičius po truputį auga;
- ✓ Doktorantūros studijų finansavimas aktualiausiose MTEP plėtrai srityse → daugiau kaip 600 studentų, dalis studijų dar nebaigė;
- ✓ STEAM centrų steigimas, mokslo populiarinimo veikla → siekiama su moksline veikla tiesiogiai supažindinti ir ja sudominti moksleivius;
- ✓ Sparčiojo interneto plėtra → kuriamos bazinės sąlygos skaitmeninės visuomenės kūrimui bei verslo procesų skaitmenizavimui, nors kol kas nepavyko sparčiuoju interneto ryšiu padengti visų namų ūkių (2022 m. pabaigoje – 88 proc.).

Ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos mažinimas

3 PAVEIKSLAS. MOKYKLOS NEBAIGIANČIŲ MOKSLEIVIŲ DALIS, PROC. (2012–2022 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Lietuvoje mokyklos nebaigia mažesnė dalis moksleivių, lyginant su ES vidurkiu. Ši dalis per pastarąjį dešimtmetį mažėjo ir niekuomet neviršijo NRD užbrėžtos 9 proc. ribos.

Sprendžiant egzistuojančius iššūkius, dėl kurių dalis moksleivių per anksti pasitraukia iš švietimo sistemos, 2014–2020 m. VP investicijos skirtos ugdymo prieinamumo ir kokybės gerinimui įvairiais švietimo lygmenimis, taip pat aktualios investicijos, didinančios socialinės pagalbos prieinamumą, kadangi mokyklos nelankymo priežastys neretai siejamos su nepalankia mokinių socialine aplinka.

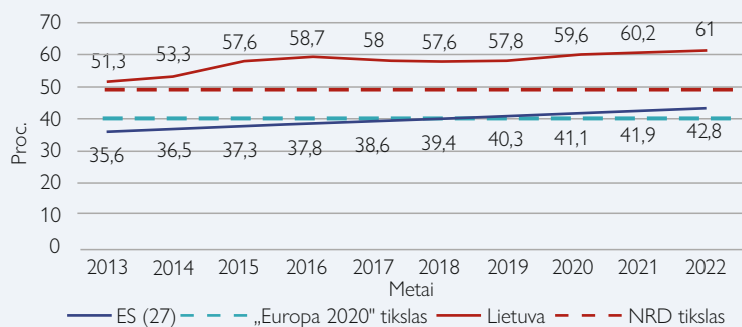
TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Švietimo pagalba mokymosi sunkumų patiriantiems, specialiųjų poreikių turintiems bendrojo ugdymo mokyklų mokiniams → parengtos raidos vertinimo metodikos, vykdyti mokymai švietimo įstaigų darbuotojams, tiesiogiai švietimo pagalba teikta 30 mokyklų, 300 mokyklų įgyvendintos ankstyvojo pasitraukimo iš švietimo sistemos prevencijos ir kompensacijos priemonės;
- ✓ Vaikų neformaliojo ugdymo plėtra → atnaujintos 89 neformaliojo ugdymo įstaigos, finansuotos popamokinės veiklos 235 tūkst. mokinių;
- ✓ Švietimo pagalba specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems ir (ar) socialinę atskirtį patiriantiems profesinio mokymo įstaigų mokiniams → 300 mokinių dalyvavo popamokinio užimtumo grupėse, jiems teikta palydėjimo į darbo rinką pagalba;
- ✓ Psichologinės, socialinės rehabilitacijos, socialinių įgūdžių ugdymo priemonės niekur nedarbiančiam, nesimokančiam ir praktikoje nedalyvaujančiam (toliau – NEET) jaunimui → dalyvavo apie 80 tūkst. 15–29 m. jaunuolių, iš kurių apie 14 proc. po intervencijų pradėjo mokytis.

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIKŠIANTĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Profesinio mokymo infrastruktūros plėtra → siekiant sukurti patrauklią mokymosi alternatyvą į praktinę veiklą orientuotiems jaunuoliams, atnaujinta didelė dalis infrastruktūros, deja, kol kas profesinį mokymą renkasi sąlyginai maža dalis mokinių;
- ✓ Skaitmeninio mokymo(si) turinio kūrimas → nacionaliniu mastu kuriami šiuolaikiški vadovėliai, atskirose mokyklose kuriamos ir diegiamos virtualios aplinkos, tačiau veikloms būdingas sporadiškumas, jos nepakankamos nuosekliai spręsti egzistuojančias sisteminės švietimo sektoriaus problemas;
- ✓ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų plėtra → siekiama užtikrinti vaikų ugdymo vietų pasiūlą visiems to norintiems tėvams, tačiau mažesnis dėmesys į ugdymo įstaigas pritraukiant jų nelankančius vaikus (ypač kaimiškose vietovėse);
- ✓ Pagalba nepalankioje socialinėje situacijoje esantiems mokiniams → vaikų, netekusių tėvų globos, globa bendruomeninio tipo įstaigose (atsisakoma vaikų raidai žalingų institucinės globos įstaigų), pagalba šeimoms sprendžiant kylančias krizes ir sunkumus (apie 100 tūkst. asmenų).

Aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų dalies išlaidymas

VVL regione šiek tiek sparčiau didėjant aukštąjį išsilavinimą turinčių 25–64 m. amžiaus gyventojų daliai, nedaug, bet mažėja atsilikimas nuo Sostinės regiono. 2022 m. sąlyginis skirtumas tarp regionų siekė 57 proc.

4 PAVEIKSLAS. DALIS 30–34 METŲ ASMENŲ, TURINČIŲ AUKŠTĄJĮ IŠSILAVINIMĄ, PROC. (2013–2022 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Lietuva gerokai lenkia ES vidurkį pagal aukštąjį išsilavinimą turinčių 30–34 m. amžiaus asmenų dalį (2022 m. Lietuvoje jie sudarė 61 proc., lyginant su 42,8 proc. ES vidurkiu). Kita vertus, net ir esant aukštam ir vis dar augančiam išsilavinusių gyventojų procentui susiduriama su kvalifikuotų darbuotojų trūkumo problema. Atitinkamai, 2014–2020 m. ES fondų investicijoms keltas tikslas prisidėti sprendžiant sisteminės studijų kokybės, jų suderinamumo su darbo rinkos poreikiais problemas.

TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Parama studentų su specialiaisiais poreikiais integracijai → tikslines išmokas iš dalies padengti išlaidoms, atsirančioms dėl specialiųjų poreikių, gavo 1800 asmenų, aukštosios mokykloms suteikta po kelis komplektus kompensacinių priemonių, daugiausia skirtų klausos ir regos negalią turintiems studentams, tačiau trūksta koordinuotos visapusiškos pagalbos priemonių;
- ✓ Studentų praktinių įgūdžių stiprinimas → praktiką įmonėse ar organizacijose atliko kiek daugiau kaip 4 proc. studentų, tačiau siekiant ilgalaikio poveikio, reikalinga sisteminga studentų praktikų sistemos plėtra.

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIKŠIANTĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Finansinė parama besijungiančioms aukštosios mokykloms → skatinamas žmogiškųjų, administracinių, infrastruktūros išteklių konsolidavimas, siekiant aukštesnės studijų kokybės;
- ✓ Diejami valdysenos sprendimai nacionaliniu ir savivaldos lygiu → sukurti įrankiai, padedantys tikslingai planuoti švietimo pasiūlą, stiprinti duomenimis grįstą švietimo valdymą savivaldos lygmeniu, mažinant Lietuvos mokslo ir studijų bei MTEP ir inovacijų politikos fragmentaciją.

TVARUS AUGIMAS

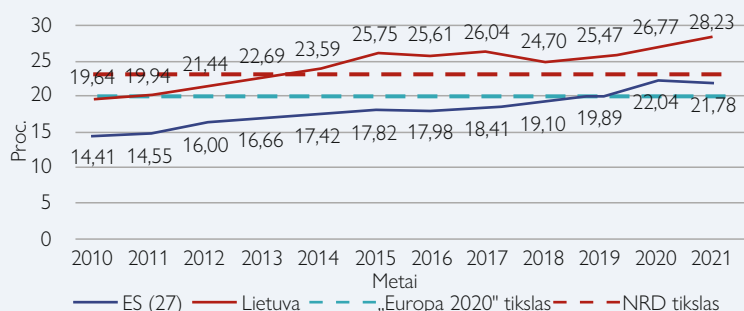
Strategijoje „Europa 2020“ tvarus arba tausiu išteklių naudojimu paremtas augimas siejamas su tausiau išteklius naudojančio, ekologiškesnio ir konkurencingesnio ūkio skatinimu.

Tvaraus augimo raidą atspindi trys pagrindiniai tikslai (rodikliai):

- atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) dalį 2020 metais padidinti iki 20 proc. bendrai suvartojamos energijos;
- iki 2020 metų suvartoti 20 proc. mažiau galutinės energijos, negu suvartota 2009 metais;
- iki 2020 metų 20 proc. sumažinti ŠESD kiekį, palyginti su 1990 metų lygiu, o ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose šį kiekį sumažinti 10 proc., palyginti su 2005 metais.

Šie tikslai yra gana glaudžiai susiję, kadangi, diegiant AEI pajėgumus, mažinamas iškastinio kuro vartojimas, o tai lemia ir mažėjantį ŠESD emisijų kiekį. ŠESD kiekis taip pat mažėja mažėjant galutinės energijos suvartojimui, didinant energijos vartojimo efektyvumą. 2014–2020 m. ES lėšos pagal VP 4, 5, 6 ir 13 prioritetus buvo skirtos įvairioms tausų išteklių naudojimą palaikančioms investicijoms, tačiau, dėl energetikos, transporto, atliekų tvarkymo sektorių dydžio, šių investicijų poveikis visos šalies mastu yra ribotas.

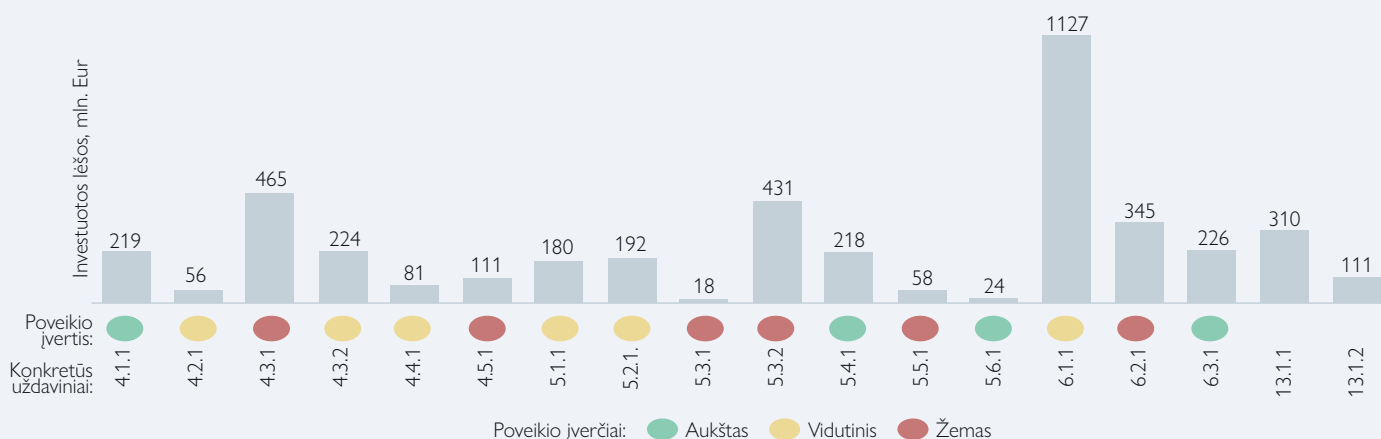
Atsinaujinančių energijos išteklių (AEI) plėtra

5 PAVEIKSLAS. ATSINAUJINANČIŲ ENERGIJOS IŠTEKLIŲ DALIS NUO BENDRAI SUVARTOJAMOS ENERGIJOS, PROC. (2010–2021 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Lietuvos strateginis tikslas pasiekti 23 proc. AEI dalį bendrame suvartojamos energijos balanse buvo įgyvendintas jau 2014 metais. Šiam pasiekimui svarbų impulsą suteikė ankstesnio, 2007–2013 m. ES fondų laikotarpio investicijos ir valstybės reguliacinė politika, nustačiusi patrauklią atsinaujinančių išteklių energijos (AIE) supirkimo kainą. 2014–2020 m. investicinio laikotarpio investicijos prisidėjo prie stabilaus tolesnio AEI dalies augimo.

6 PAVEIKSLAS. INTERVENCIJŲ POVEIKIS VP KONKREČIŲ UŽDAVINIŲ LYGMENIU NUSTATYTIEMS TIKSLAMS

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“

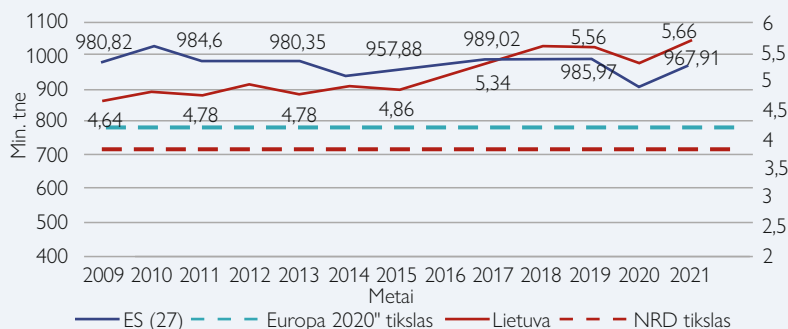
TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Didelio naudingumo biokuro kogeneracijos įrenginių ir mažos galios AIE naudojančių elektros energijos gamybos technologijų įrengimas → įdiegta apie 540 MW papildomų AIE gamybos pajėgumų (atitinka apie ketvirtadalį visos šalies elektros energijos gamybos iš AEI pajėgumų), vėliau šie pajėgumai dar turėtų padidėti maždaug 150 MW;
- ✓ Papildomų AIE gamybos pajėgumų pramonės įmonėse įrengimas → įdiegta apie 80 MW AIE gamybos pajėgumų (investicijos teko labai mažai daliai veikiančių pramonės įmonių).

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIKŠIANTĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtra → šalies miestuose ir prie valstybinės reikšmės kelių įrengtos 74 viešosios elektromobilių įkrovimo stotelės (sudaro apie 8 proc. visų 2023 m. veikiančių stotelių);
- ✓ Nekenksmingų aplinkai viešojo transporto priemonių įsigijimas → įsigyta 180 ekologiškų viešojo transporto priemonių, tačiau tai sudaro labai nedidelę dalį viso Lietuvos viešojo transporto parko (apie 6 proc.).

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas

7 PAVEIKSLAS. GALUTINĖS ENERGIJOS SUVARTOJIMAS, MLN. TNE (2009–2021 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Siekiant užtikrinti tausų išteklių naudojimą ir nepriklausomybę nuo iškastinio kuro, Lietuvoje siekta energijos suvartojimą iki 2020 m. sumažinti 17 proc. (iki 3,85 mln. tne). Šio tikslo pasiekti nepavyko. Atsižvelgiant į 2014–2020 m. stebėtą sparčią Lietuvos ekonominę raidą, prisidedančią prie energijos vartojimo augimo, ir energijos vartojimo neefektyvumo problemos mastą, VP investicijos taip pat nebuvo pakankamos reikšmingam pokyčiui šioje srityje pasiekti.

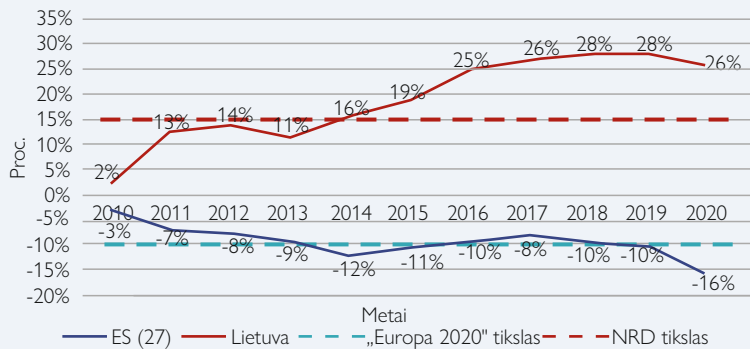
TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Daugiabučių namų modernizavimas → daugiabučių renovacija apėmė apie 54 tūkst. namų ūkių (apie 4 proc. visų šalies namų ūkių);
- ✓ Viešųjų (savivaldybių ir valstybės) pastatų modernizavimas → metinis pirminės energijos suvartojimo sumažėjimas sudaro apie 16 mln. kWh per metus;
- ✓ Gatvių apšvietimo modernizavimas → atnaujinta apie 40 proc. visų esamų gatvių šviestuvų;
- ✓ Šilumos tinklų modernizavimas → atnaujinta 1,1 tūkst. km šilumos tiekimo tinklų, kuriais šiluma patikimiau ir kokybiškiau bus tiekiama beveik 1,2 mln. šilumos vartotojų, mažinami transportavimo bei paskirstymo nuostoliai.

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIKŠIANTĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Tausiai išteklius naudojančių technologijų plėtra → siekta paskatinti ekoinovacijų plėtrą įmonėse, tačiau šio pobūdžio investicijos verslui nebuvo prioritetingos;
- ✓ Darnaus judumo priemonių vystymas → įdiegta 15 intelektinių transporto sistemų, nutiesti ar atnaujinti pėsčiųjų ir dviračių takai, įrengtos judėjimą asmenims su negalia palengvinančios priemonės, tačiau kol kas labai ribota apimtimi;
- ✓ Viešojo transporto naudojimo skatinimas → įsigyta 180 nekenksmingų aplinkai transporto priemonių, atnaujintos viešojo transporto stotelės, tačiau gyventojų įpročiams pasikeisti prireiks papildomų investicijų ir laiko.

ŠESD emisijų mažinimas

Viešuoju miesto transportu vežamų keleivių skaičius labai skiriasi tarp regionų ir šis skirtumas toliau didėja – 2022 m. Sostinės regiono sąlyginis atotrūkis nuo VVL regiono siekė 272 proc.

8 PAVEIKSLAS. BENDRŲ ŠESD EMISIJŲ POKYTIS ES PREKYBOS APYVARTINIAIS TARŠOS LEIDIM AIS SISTEMOJE NEDALYVAUJANČIUOSE SEKTORIUOSE, LYGINANT SU 2005 M., PROC. (2010–2020 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Siekiant ŠESD emisijų mažinimo tikslo, NRD numatyta pasiekti, kad 2013–2020 m. ES prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose 2020 m. išmetamųjų ŠESD kiekis nepadidėtų daugiau kaip 15 proc., palyginti su 2005 m. lygiu, ir neviršytų 15,24 mln. t CO₂ ekv. Tačiau ŠESD emisijos augo ir jau nuo 2014 m. viršija 15 proc. augimo ribą. Atsižvelgiant į sektorių, generuojančių didžiausias ŠESD emisijas, dydį ir kompleksiskumą, 2014–2020 m. ES fondų investicijos turėjo labai ribotą poveikį prisidedant prie ŠESD mažinimo. Pagrindinis teigiamas, nors bendrame ŠESD emisijų kontekste mažas investicijų poveikis pasireiškė per investicijas į AEI ir energijos vartojimo efektyvumo didinimą, darnaus judumo iniciatyvas transporto sektoriuje (žr. pirmiau). Mažinant žmogaus veiklos pažeistų ekosistemų neigiamą poveikį antropogeninių anglies dvideginio emisijų didėjimui bei didinant anglies sekvestravimo potencialą, nedidelėmis apimtimis investuota į kasybos darbus pažeistų žemių (karjerų ir durpynų) tvarkymą, pelkių, taip pat ir hidrologinio režimo atstatymo darbus, tvarkymą, žaliųjų ekosistemų plėtrą miestuose.

INTEGRACINIS AUGIMAS

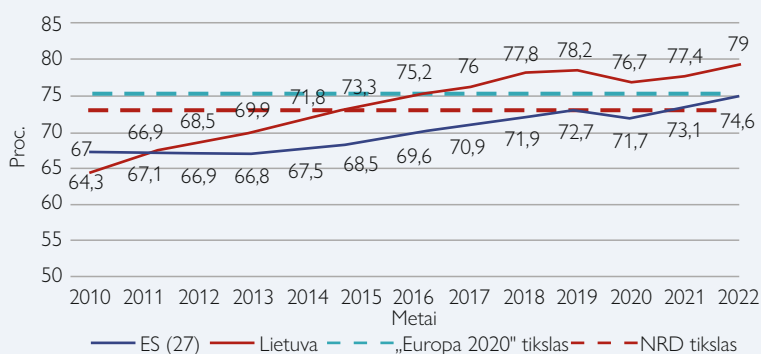
Strategijoje „Europa 2020“ integracinis augimas siejamas su didelio užimtumo ūkiu, kuriame užtikrinta socialinė ir teritorinė sanglauda, skatinimu. Integracinio augimo raidą atspindi du pagrindiniai tikslai (rodikliai) ES lygiu:

- 20–64 metų žmonių užimtumo lygis turėtų siekti 75 proc. (tikslas Lietuvai – 72,8 proc.);
- bent 20 mln. sumažinti skurde gyvenančių ir socialiai atskirtų žmonių arba žmonių, kuriems tai gresia, skaičių (tikslas Lietuvai – neviršyti 814 tūkst. asmenų).

Daugelio tikslinių grupių atveju šie tikslai bent dalinai yra persidengę, kadangi sudarius geresnes kokybiško užimtumo sąlygas socialiai pažeidžiamoms grupėms, išskyrus grupes, kurios dėl amžiaus, sveikatos būklės ar panašių priežasčių negali dirbti, paskatinus jų integraciją, mažėja skurdo rizika. Veiksminga pagalba mažinant skurdą yra siejama su socialinės integracijos, švietimo, sveikatos apsaugos ir užimtumo priemonių deriniu. Tuo tarpu žmonių, ypač socialiai pažeidžiamų, užimtumas, be išorinių sąlygų, taip pat priklauso nuo jų turimų įgūdžių, sveikatos, galimybių spręsti egzistuojančius šeiminius ar socialinės integracijos iššūkius.

Visose šiose srityse buvo suplanuotos ir įgyvendintos ES fondų lėšomis finansuojamos intervencijos. Labiausiai, siekiant integracinio augimo tikslų, prisideda investicijos pagal VP 2, 7, 8, 10, 14 prioritetus.

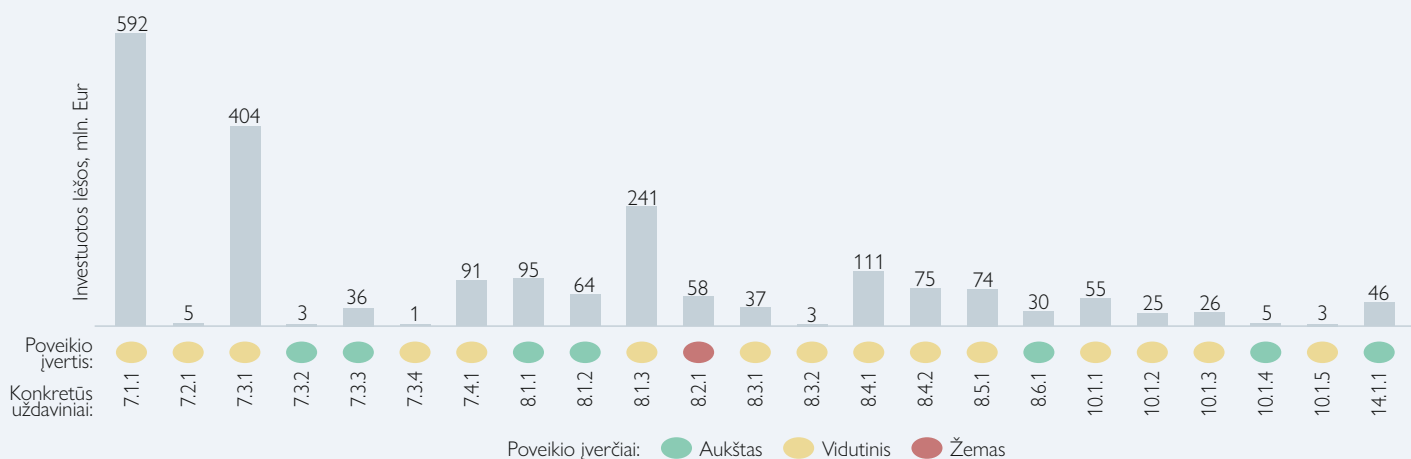
Užimtumo lygio didinimas

Užimtumo lygis Sostinės ir VVL regionuose didėja panašia sparta, todėl visu analizuojamu laikotarpiu sąlyginis skirtumas tarp regionų išliko panašus. 2022 m. Sostinės regione užimtumo lygis buvo 8,2 proc. didesnis nei VVL regione.

9 PAVEIKSLAS. UŽIMTUMO LYGIS 20–64 METŲ ASMENŲ GRUPĖJE, PROC. (2010–2022 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

10 PAVEIKSLAS. INTERVENCIJŲ POVEIKIS VP KONKREČIŲ UŽDAVINIŲ LYGMENIU NUSTATYTIEMS TIKSLAMS

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“

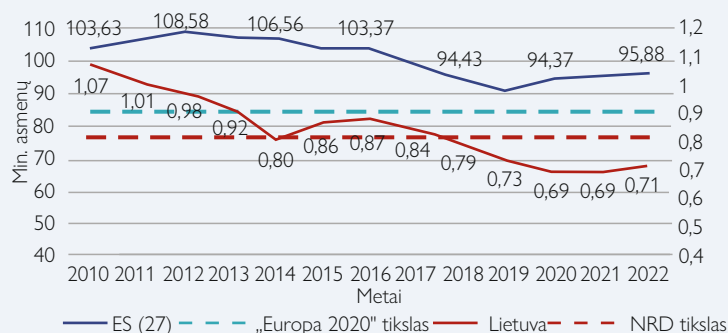
TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Psichologinės, socialinės rehabilitacijos, socialinių įgūdžių ugdymo priemonės NEET jaunimui → dalyvavo apie 80 tūkst. 15–29 m. jaunuolių, iš kurių 53 proc. po intervencijų pradėjo dirbti;
- ✓ Aktyvios darbo rinkos politikos priemonės bedarbiams → profesinio mokymo, neformaliojo švietimo, profesinio orientavimo, darbo įgūdžių įgijimo veiklose dalyvavo daugiau kaip 75 tūkst. bedarbių, vidutiniškai po intervencijų įsidarbino ir po 6 mėnesių dirba apie 82 proc. intervencijose dalyvavusių bedarbių (vėliau, ilguoju laikotarpiu ši dalis mažėja). Dar apie 16 tūkst. bedarbių dalyvavo finansuojamose priemonėse COVID-19 pandemijos metu, kuomet staiga išaugo nedarbo lygis;
- ✓ Priemonės vyresnio amžiaus asmenų užimtumui didinti → aktyvios darbo rinkos priemonės (pradėjo dirbti kiek daugiau kaip 62 proc. intervencijose dalyvavusių vyresnio amžiaus asmenų), nevyriausybinių organizacijų vykdytos priemonės orientuotos į užimtumą dalyvaujant savanoriškose veiklose (jose dalyvavo apie 18 proc. projektų dalyvių);
- ✓ Psichologinės ir socialinės rehabilitacijos, motyvavimo, praktinių įgūdžių įgijimo ir pagalbos įsidarbinant paslaugos pažeidžiamoms grupėms → dalyvavo per 13 tūkst. socialinę riziką, socialinę atskirtį patiriančių ir (ar) socialiai pažeidžiamų asmenų, vidutiniškai po intervencijų įsidarbina apie 59 proc. dalyvių (vėliau, ilguoju laikotarpiu ši dalis mažėja);
- ✓ Individualizuoti sprendimai gerinant gyventojų judumą → finansuotos kelionės išlaidos, tačiau ribotam spektrui asmenų (įsidarbinusiems, stažuotėse dalyvaujantiems bedarbiams) ir ribotą laiką (iki 4 mėn.).

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIŠKIANČIŲ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Pagalba derinant šeimos ir darbo įsipareigojimus → geresnis ikimokyklinio ugdymo prieinamumas (beveik 2,5 tūkst. papildomų vietų), vyresnio amžiaus asmenų ir asmenų su negalia socialinės globos ir slaugos paslaugų namuose teikimas (6100 asmenų (šeimų)), nestacionarių dienos paslaugų infrastruktūra asmenims su fizine negalia (per 260 naujų vietų), kompleksinių dienos paslaugų vaikams su negalia infrastruktūra (apie 600 naujų vietų);
- ✓ Neformaliojo profesinio mokymo programų ir pedagogų rengimas → siekiama sukurti palankesnes sąlygas mokymuisi visą gyvenimą, tačiau trūksta sisteminių sprendimų;
- ✓ Dirbančių asmenų kvalifikacijos kėlimas → įstaigų ir institucijų atstovai (asmens sveikatos priežiūros, socialinių paslaugų, švietimo specialistai, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų personalas), verslo įmonių darbuotojai;
- ✓ Skaitmeninio raštingumo gerinimas → atnaujinti viešieji interneto prieigos taškai šalies bibliotekose, tačiau trūksta skaitmeninio raštingumo ugdymo galimybių socialiai pažeidžiamiems asmenims, asmenims su negalia (dienos centrų lankytojams ir pan.);
- ✓ Regionų pasiekiamumo gerinimas → sąlyginai nedidelės apimties investicijos į vietinių kelių vystymą labai mažai prisideda sprendžiant atokesnių vietovių pasiekiamumo, ypač viešuoju transportu, problemas, kurios riboja ten gyvenančių asmenų užimtumo galimybes;
- ✓ Investicijos MVĮ steigimui, produktyvumo, tarptautiškumo didinimui, investicijos į infrastruktūrą ir paslaugas → 2014–2020 m. laikotarpio ES investicijos kasmet sukūrė vidutiniškai 28 tūkst. naujų darbo vietų, o dėl tęstinio investicijų poveikio iki 2035 m. toliau bus išsaugoma apie 2 tūkst. darbo vietų kasmet, lyginant su scenarijumi be investicijų.

Skurdo mažinimas

11 PAVEIKSLAS. GYVENTOJŲ, PATIRIANČIŲ SKURDO RIZIKĄ AR SOCIALINĘ ATSKIRTĮ, SKAIČIUS, MLN. ASMENŲ (2010–2022 M.)

Šaltinis: sudaryta „BGI Consulting“ remiantis EUROSTAT duomenimis

Skurdo riziką ar socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius Lietuvoje mažėja ir tai, pirmiausia, siejama su demografiniais pokyčiais (gyventojų skaičius mažėja) ir bendra teigiama šalies ekonomikos raida, didintos didžiausią skurdo riziką patiriančių grupių pajamos (pensijų indeksavimas, valstybės remiamų pajamų didėjimas, universali išmoka vaikui ir kt.). 2014–2020 m. VP investicijos taip pat turėjo teigiamą, nors ir mažiau pastebimą poveikį skurdo mažinimui, pirmiausia, remiant gyventojų, ypač socialinės atskirties riziką patiriančių grupių, užimtumą, taip pat plėtojant sveikatos ir socialinių paslaugų kokybę ir prieinamumą.

TIESIOGINĮ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Gyventojų užimtumo skatinimas → žr. pirmiau;
- ✓ Aktyvų senėjimą palaikančios priemonės → visose šalies savivaldybėse vykdytuose teoriniuose ir praktiniuose sveikos mitybos, fizinio aktyvumo, emocinės sveikatos gerinimo užsiėmimuose dalyvavo apie 140 tūkst. asmenų (visų amžiaus grupių, prioritetą teikiant vaikams ir vyresnio amžiaus asmenims), skatinamas įsitraukimas į bendruomenines ir kitas savanoriškas veiklas – tiesioginis poveikis skurdo ir socialinės atskirties mažinimui šalies mastu nedidelis, tačiau įgyvendintos intervencijos vertintinos kaip itin svarbus postūmis į viešosios politikos darbotvarkę įtraukiant daugiau ir konkrečių priemonių vyresnio amžiaus asmenų aktyvumui skatinti;
- ✓ Socialinio būsto fondo plėtra → socialinio būsto fondas papildytas daugiau kaip 2000 būstų visoje šalyje ir bent dalinai sumažintas nepatenkintas socialinio būsto poreikis.

NETIESIOGINĮ ARBA ILGESNIUOJU LAIKOTARPIU TIKĖTINAI PASIREIŠKIANČIĄ POVEIKĮ TURINČIOS INTERVENCIJOS:

- ✓ Sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo gerinimas, individualizavimas → įgyvendintos (išbandytos) priemonės, gerinančios kokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą visiems gyventojams (atskirų ligų klasterių, apimančių visą šalies teritoriją, aprūpinimas šiuolaikine įranga, greitosios medicinos pagalbos automobilių parko atnaujinimas, telemedicinos paslaugų plėtra, šeimos gydytojų kabinetų įranga, atvejo vadybos metodo išbandymas užtikrinant sklandų neatidėliotųjų paslaugų gavimą ir pan.);
- ✓ Paskatos glaudžiau bendradarbiauti su nevyriausybiniais sektoriumi → atsižvelgiant į NVO patirtį ir gebėjimą atpažinti ir atliepti tikslinių grupių poreikius, joms patikėtas visų ar dalies paslaugų koordinavimas ir teikimas (bendruomeniniai šeimos namai, socialinės integracijos ir susijusios paslaugos pažeidžiamoms gyventojų grupėms, bendruomenės narių ir bendruomeninių iniciatyvų aktyvinimas).